

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъээт

Ахъщэр зэрагъэфедэрэм мэхъянэшхо ил

Къольхъэ тын-ыыхыным пәшүеклөгъэним фэгъэзэгъэ
республикэ комиссием зичэзыу зэхэссыгъоу тыгъуасэ
илагъэм тхъамэтагъор щызэрихъягъ Адыгэ Республикаем и
Лышхъэу Тхъакущынэ Аслъан.

лимэт къызэриуағъэмкіе, бизнес цыкыум ықи гуртым хәштагъэхэм іәпүілгү афэхъугъэним фэлорышіләрэ программәхэм къадыхәлъытагъэу, 2015-рә ильесым сомә миллион 564,2-рә ағъедағь. 2014-рә ильесым еңәвшашағъэмә, а мылъкур хәпшілкіеу нахыбы. Блэкылгъе ильесым изефхъысыжъхэм къызэррагъельгъуағъэмкіе, предпринимательствэм хәштагъэхэм япчыагъе нәбгыры 20493-рә мәхъу, ыпэрэ ильесым елъытылгъэмә, а къэгъельгъоныр нахъ къеңыхыгъ. Оборудование зеффешхъафхэр зыщәфигъеҳхеу, субсидиер зығызыекъағъекъложыгъеҳхэм япчыагъе нахыбы ҳуғыгъе. Ыпекъе продукция къыдэзыгъекъыры законохэм компенсация аратыщыгъэмә, джы һофшәнхэр, фэлօ-фашиләхэр зығъецәкъағъеҳрәми іәпүілгү афэхъых. 2014-рә ильесым

— Ахъщэу кытлэхъэрэр зищи
клагъэм пэүдгэхъяныр, аш шуагъэ
кытэу дгээфедэныр, товшэлэл чыл
плаклэхэр кызээлутыхынхэр — джары
пшъэрыль шъхьаэр. Предприниматель
хэм ыспылэгту афэхъугъэнным пае блэ
кыгъэ илъэсым министерствэм сомз
миллион 564-м ехъу кылэхъягъ, ар
маклэп. Аш кылхэклийкэ, сомэ пэлчье
зыдэклуагъэр уллэклуугъэнным мэхъа
нэшхо ил. Джааш фэдэу федеральны
гупчэм кытлупшире ахъщэр игъом
дгээфедэн фае, армырмэ ар зэклагъэ
клюжын альэкшицт. Гукъа нахь мы
шэми, аш фэдэ щысэхэри тицэх. Мы
льянкъомкэ зиоффшэн тэрээзү зы
мыгъэцаклэхэрэм пытахъэ хэлэу та
дзеклощт, — кылуагъ Тхъаклущин
Аслын.

Къумпыл Мурат зэрилъытағъэмкіә мунисипальна образованиехәм ашагъэ

комплексым иорганизацихэм Ыэпылэгүү афэхъульгынам пае республикэ ыкыл федэральнэ бюджетхэм къахэхыгье сомэ миллион 748,2-рэ блэкілыгье ильэсүм къаэкілэхьагь. Аш щыщэу сомэ миллион 486,2-р предпринимательствэ цыклюм ыкыл гуртым хэштагъэхэм атырагошэнэу щытыгъ. Езгэжэйгээкээ фермерхэм Ыэпылэгүү афэхъульгынам фэйорышлэрэ программэм ишүугээкээ нэбгыри 106-мэ фермер хъязмэт-шлангэхэр къызээуахынхэ альэкыгъ. Программэхэм ахэлэжээн гухэль зиэл пстэуми сыйд фэдэрэ лъэнэйкоки Ыэпылэгүү афэхъульхэм фэхъазырых,

— УФ-м мэкъумэшынкэ и Министерстве къытлуптырэ ахъщэмкэ мы ильэсым къыкъыц! фельдшер-мамыку ѥзээпли 5 кэу тшынэу ѿйт. Къуджэм ѿыпсэурэ цыифхэм ащ мэхьанэшко зэрэратырэр къыдэтльтытээ, а пшъэртыр эзшлэхэн фае, — къытуягъ Тхакъунына Аспъян

Гъэсэнгыэм иучреждениехэу Адыгейим ихэм якілэеджаклохэм ыкыл кілэеъгаджэхэм къольхъэ тын-ыыхын нэшанэ зилэ зекlyakлэхэр агукэ амыштэнхэм фытегъэпсыхъэгъэнхэмкэ аштэрэм къытегуущылгъаъэх АР-м гъэсэнгъэм-ра шэнгызэмрэкэ иминистре игуулзев

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

**Щытхъуцэй «Адыгэ
Республикэм изаслуженнэ
артист» зыфиорэр
Ф.В. Дзыбэм
фагъашьошагъаным өхүншлэг**

Адыгэ Республикаем ивокальнэ ис-
кусствэ ихэхъоныгэ илахьышхо зэрэ-
хишыхъэрэм фэш щытхьуцэу «**Адыгэ**
Республикэм изаслуженнэ артист»
зыфилорэр **Дзыбэ Фатимэ Валерэ**
ыпхьум — эстрадэм иартист фэгъэ-
шьошагэлчан.

**Адыгэ Республикаан и
Лышъхъэу
ТХЪАКИУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
бэдзэогъум и 7, 2016-рэ ильэс
N 88**

сым предпринимательствэ цыклум ыкыгырытыйм хэшгэгээ субъект 19-мэ сомэ миллион 38-рэ афатуулсыг тагьаээмэ, блэкыгээ ильясым предприниматель 38-мэ сомэ миллион 64-рэ фэдиз аратыгээ. Микрозаймын зы ильясым тэлтын тагьэу щитыггээмэ, джы ар ильяси 3-м нағаэсыгээ. Блэкыгээ ильясым бизнес цыклум ыкыгырытыйм хэшгэгээ субъект 533-мэ 1эпийгээ афэхьүүгээр, ахэм ашыщэу 407-мэ сомэ миллион 407-рэ атырагоощагь. Аш ишүүгээкээ 1оффшорын чынны 4 фэдиз кызыгаахын ыкыгырытагын энэжэйн

Предпринимательствам епхыгъээ юф зышЭхэрэм 100-ын эхэрэм 100-ын афэхъуугъэнэмкээ, специалистхэр гъэхъазырыгъэнхэмкээ зиштогъэшхо къэклонэу АР-и и Лышижхээ ыльытагъэр республикэм щагъэпсыре бизнес-инкубаторыр ары.

псыгъе бизнес гулчэхэм яловшлэн нахын агаельтэшүүн фае. Предпринимательствэм хэзагчэхэм 1эпүйэгүү афэхүүгээнымкэц щилдэг къэралыгьо программэхэм цыфхэр аштыгъозэнхэ, ахэм амалэу къатыхээр рэр къызфагъяфедэнхэ фае.

Олег Селезневым къызэриулағъэмкә предпринимательхәм аатапуцыгъез ахъщэр шуағъе къитеу зәрамығъефадағъэм, хәбзәгъеңүцүгъэр зәрауукъуағъэм къыхэкүйе бләкігъе ильесым уголовназофи 8 къызэуахыгъ.

Докладыр къэзышыгъэм изэфхэйс
сыжыхэм АР-м и Лышьхыи, къэзэрэ
угъоицхэхэри ыгъэрэзагъэхэп, ащ къы
хэкъыкіе мы юфыгъом джыри зэ къы
фагъэзэжынэу зэдаштагь.

АР-м мэкью-мэшымкэ иминистрээ
игуадзэу Хьэпэктэ Асплан кызыэрияа
тъэмкэ, мэкьюмэц продукциер кы-
дээгээкыыхэрэм ыкы агропромышленнэ

Къэрэтэбэнэ Махмуд, АР-м лъяпкъ Ioфхэмкъл, Iækыб къэралхэм ашыпсөурэ тильепкъэгъухэм адырялэ зэпхыныгъэхэмкъл ыкын къэбар жыгъэм иамалхэмкъл и Комитет итхъаматэу Шъхъэлэхъо Аскэр, Мыекъонэ къэралыгъо технологическэ университетым иректоруу Къуичж Саиде.

Джаш фэдэу къольхъэ тын-ыыхыным епхыгъэ бзэджэшлагъэ ыкли хэбзэүкьюныгъэ зезыхъагъэхэм тазырэу атыральхъагъэр къызэкИгъэклюжыгъэнимкэ юфэу ашлэрэм, тапеклэ пшьэрлыг шыхьба-лэу зыфагъэуцужыхэрэм къатегущылагъ республикэм ихыкум пристав шъхьба-лэу Дмитрий Лабазовыр.

Іоғығыңыз түтегүштілгэхээ мажыгын
захасыгъом хэлэжьагъэхээ унешъо

ТХАРКЬОХЬО Адам.
Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Пенсионный фонд Российской Федерации
Адыгэ Республика
кээм щылэм мы ма-
фэхэм видео пресс-
конференции щы-
зваащагъ.

Зэтыгъо ахъщэ лахъым итын тегущылагъэх

Республикам и районам ыкчи
икъалехэм ашылээ къэбарлы-
гъээс амалхэм ялтыкохэр аш
хэлэжьагъэх.

2016-рэ ильэсийн ны мыль-
кум къыхэхыгъэ зэтыгъо ахъщэ
лахъым итын ары зытегущыла-
гъэхэр. Иофхъабзэр зэрищагъ
Пенсионный фондом и Къутамэу
Адыгэ Республике щылэм
ипашэу Къулэ Аскэрбый.
Джащ фэдэу аш хэлэжьагъэх
мы Къутамэу ипашэ игуадзэу
Мамый Римэ, социальнэ түн-
хэмкэ отделын ипашэу Хы-
цыкы Маринэ, нэмыххэри.

«2016-рэ ильэсийн ны мыль-
кум къыхэхыгъэ зэтыгъо ахъщэ
лахъым итын» зыфиорэ Феде-
ральнэ хэбээгъэуцэгъэу 2016-рэ
ильэсийн мэкьюогьум и 23-м

къячэ зиэ хъугъэм диштэу
сертификат зиэ унагъохэм зэт-
тыгъо ахъщэ лахъым сомэ мин
25-рэ зэрараташтыр иофхъабзэр
къызызухызэ Къулэ Аскэрбый
къыхигъэшагъ. Сертификат зи-
эу, ахъщэр зэкэ джыри зымы-
гъэфедагъэхэм е 2016-рэ ильэ-
сийн 10ныгъом и 30-м нэс ны
мылькум къызэраташтхэм ар
къызэлгъэхъан альэкъыш.

Зэтыгъо ахъщэ лахъыр къы-
зызухызэ шышигъохэм лъэу тхы-
льыр ПФР-м ичылээ къулыкъу-
занкъэу в лъэнэхуябэ къызэ-
лъзызубытырэ Гупчэм шэкт-
гъум и 30-м нэсрагъэхын
фае. Джащ фэдэу ПФР-м исайт
(pfrf.ru) илэ «унэе кабине-
тыр» къызыгъэфедагъэхээ, унэм
уисэу электроннэ шылдэгээ

лъэу тхыльыр яптын пльэкъышт.

Ны мылькум щыщ зэтыгъо
ахъщэ лахъым епхыгъэ лъэу
тхыльыр сертификат зиэу Уры-
сые Федерацием щылсызурэ
пстэуми къатынэу фитынгъэ-
я. Ны мылькум къызыгъэфедагъэ
сабын ыныбжь ар елтыгъэп.
Унагъом ны мылькум
гъэфедагъэу, къинагъэр сомэ
мин 25-м нахь макэ зыхъукэ,
зэкэ къирахъыжын альэкъыш.

Ны сертификатыр къызыгъэ-
федагъэ, ау ар джыри къызэлгъэ-
зымыгъэхъагъэхэм аш икъидэ-
хын ыкчи зэтыгъо ахъщэ лахъым
фэгъэхыгъэ лъэу тхыльыр зы-
щылсызурэ чылдээ дэт Пен-
сионный фондом и Къутамэу
ипашэу Хыцыкы.

Сертификатыр къезыгъэ

ПФР-м ичылээ къулыкъу элек-
троннэ заявлениеэр зэрэтийн
фаер. Электроннэ шылдэхээр
реквизитэхэр тэрээзү ратхэнхэ зэрэ-
фаер Къулэ Аскэрбый къыуагъ.
Сертификатыр зиэр ары банков-
скэ счетчыр къызыгъэхъан фад.

Шыгу къэдгээжыжын ны
мылькум Урысыем ис унагъо-
хэмкэ къэралыгъо 10ныгъэу
зэрэштыр. 2007-рэ ильэсийн
къыщегъэхъагъэу 2018-рэ ильэс-
ри 10ныгъэхъагъэу ятлонэрэе
е къыкъэллыкъорэ сабын къызыгъэхъу-
гъэхэм е къаизыхыгъэхэм ны
мылькум араты. 2016-рэ ильэ-
сийн ар сомэ 453026-м нэсэгт.
2007-рэ ильэсийн къыщегъэ-
хъагъэу республикам ис унэ-
тэй 24823-м ны сертифи-
катыр аратыгъ.

Хэбзээгъэуцугъэм диштэу ар
япсэулээ нахьшүү ашыным,
сабын ижэсэнгъэ, ным ижен-
сие, сэвжээтныгъэ зиэ сабий-
хэр щылэнгъэхэм хэгээгъэз-
гъэнхэм пае ящицэгъэшт 10ныгъэ-
хэм мэхэм язэгъэгъотын апэу-
гъэхъан альэкъыш.

Ны мылькум епхыгъэ хэ-
бзээгъэуцугъэр къызыгъэхъем
къыщегъэхъагъэу сомэ миллион
6232,2-рэ аш пэуухъагъ. Аш
щыщэу япсэулэхэр нахьшүү

ашынымкэ банкын чыфэу
къылахъыгъэр нэбгырэ 8165-мэ
(миллион 3202,9-рэ) агэгъу-
жыгъ. 2016-рэ ильэсийн ахэр
нэбгырэ 591-рэ (сомэ милли-
он 264,2-рэ) мэхъу. Кредит къы-
рамыхху япсэулэхэр нахьшүү
зэршыгъштым ны мылькум
нэбгырэ 7950-мэ (сомэ милли-
он 2740,2-рэ) пэуухъагъагъ.
2016-рэ ильэсийн — нэбгырэ
453-мэ (сомэ миллиони 178,6-
рэ). Сабийхэм щылэнгъэ ягъэ-
гъотыгъэнэ нэбгырэ 296-мэ
(сомэ миллион 16,0-рэ), 2016-
рэ ильэсийн нэбгырэ 32-мэ (сомэ
миллион 1,6-мэ) пэуухъагъагъ.
Джащ фэдэу пенсиин
пэуухъануу (накопительнэр) нэ-
бгыритфимэ къыхахыгъ.

Зэтыгъо ахъщэ 10ныгъэу нэ-
бгырэ 19286-мэ (сомэ милли-
он 273,0-рэ), 2016-рэ ильэсийн
нэбгырэ 1073-мэ (сомэ милли-
он 21,2-рэ) агэфедагъ.

Зэкэмкэ зэтыгъо ахъщэ 10ныгъэу
сомэ мин 25-рэ къырах-
хынэу нэбгырэ мини 7 фэдэз
ПФР-м и Къутамэу Адыгэ Респ-
убликам щылэм ичылээ къулы-
къухэм къяолэнэу агъенафэ.

Иофхъабзэр къеклонгъэхэр
нэмыхху уччэхэм атегущыла-
гъэх. Журналистхэр зыгъэгум-
кыре уччэхэм яджеупхэр къа-
ратыжыгъэх.

ПЛАТЫКЬО Анет.
Сурэтийр юшынэ Аслын
тырихыгъ.

ЮНЫГЪУ-2016-рэ

Ощхым хыныгъор къегъэхъылъ

Теуцожь районным ичыгъулэжхэм чыюпсым къыз-
дихырэ къинигъохэм иофштэштэштэш-
хыззэ, хыныгъошхор гъэспынкэгъэнам амалэу
щылээ пстэури фагъэлорыши.

Аш фэшыххат районным ща-
штэгээгъэх хъэ гектар 1015-р
игъом зэрэуухыжьыгъахэр. Гу-
рытымкэ гектар тельтийеу къа-
хыжьыгъэр центнер 48,2-рэ.
Гъэрекло иофштэштэштэш-
хыззэ альэкъу макл.

Ау къэуагъэм хъушт, ашкэ
районным иофштэштэшхэр къезы-
гъэхъыгъэр анах хъэ гектары-
бэ зыщуухыжьыгъэр фирмэу
«Киево-Жураки» зыфиорэ ары.
Аш хъэ гектар 645-у ялгъэм
щыщэу бэдзэогъум и 4-м ехъу-
лэу юшыуухыжьыгъэр гектар
583-рэ, гурытымкэ гектар пэпч
къырахыжьыгъэр центнер 34,4-
рэ нынэл. Ар районным иофштэ-
штэшхэр центнер 14-м ехъуке
анах макл.

Адэ хэта хъэр анах зыгъэ-
бэгъуагъэр, лэжьыгъэшхо къээз-
хыжьыгъэр? Кушуу Рэмэзэ-
нэ зипэшэ фирмэу «Синдика-
Агро» зыфиору Джэджэхъаблэ
дэтыр (тигъэзэт иныбдэгъуши,
ильэс къэс иофштэштэшхэм эк-
земпляр 50 — 60-р къафыре-
тхыкы) хъэ гектар 528-у ялгъэр
районымкэ апэу иухыжьыгъ,
гектар пэпч центнер 65,3-рэ
къыригъэштэштэштэштэш-
хыззэ, ячышхьашхъохэр
диск онтэгъухэмкэ зэха-
упкэлтэжьыгъ.

А къоджэ дэдэм щызэхэш-
тэштэштэштэштэштэштэштэш-
хыззэ фермер хызызметштэштэш-
хыззэ Юре зипашэм (Тэу-
хъаблэ щыщ) хъэ гектар 40-у
ялгъэм изы гектар центнер

дика-Агрор» ары. Мыщ коц гек-
тар 1338-у илэ щыщэу 300
фэдизир къыщаожыгъах. Гек-
тарын центнер 54,3-рэ къыщи-
рагъеты. Джащ фэд, хыныгъо-
шхор анах зыщагъэспынкэ-
хэрэм ашыц къутырэ Петро-
вым дэт хызызметштэштэштэштэш-
хыззэ Удхы-
ху Юсыф зипашэр. Коц гек-
тар 250-у агэбэгъуагъэм зы-
ныкъо иухыжьыгъах, гектар
пэпч центнер 50 къирахы.
Пэ-
нэжьыкъуае дэт фирмэу Юрий
Петрищевыр зипашэм коц гек-
тар 1089-рэ ил, иухыжьыгъахэр
202-рэ. Гурытымкэ гектарын
центнер 46,1-рэ къирахыжьы.
гектар 304-рэ ил. Ильэс къэс
ауж къенэ. Зэкэмэ ятыгъэгъэз-
къэгъагъэ хъугъэ, янатрыф хы-
сэхэм данэр къауухы, ежь-
хэм япропашнэ-техническэ куль-
турэхэу пчыхъэллыкъое пын-
джыкъхэм ашашаагъэхэр куль-
тивации мы мафэхэм зэрэшы-
хэрэр тльэгъууэ. Джащ фэд,
фирмэу «Прохладненский» зы-
фиорэм икоц хыасуу гектари
107-рэ хъоу гъобгүүм иульыр
«мэнэтгэлэш», зыщуухы-
жыщтэм ежэш щыт. 10ныгъэхъ-
хээль хызызметштэштэштэштэш-
хыззэ ялэр гектар 5418-рэ, къа-
ложыкъэхэр 602-рэ нынэл.

Гукъаор районным ит 10ныгъэхъ-
хээль хызызметштэштэштэштэш-
хыззэ 9-мэ ашыц щыщэу 1300
фэдизир къыщаожыгъах. Гек-
тарын центнер 54,3-рэ къыщи-
рагъеты. Джащ фэд, хыныгъо-
шхор анах зыщагъэспынкэ-
хэрэм зэрийтхэр ары. Фирмэу
«Киево-Жураки» анах коцэбэ
(гектар 1893-рэ) иухыжьыгъах-
хэрэм ашыц. Зажэрээр къэштэ-
гъуае. «Мега» зыфиорэм коц

гектар 304-рэ ил. Ильэс къэс
ауж къенэ. Зэкэмэ ятыгъэгъэз-
къэгъагъэ хъугъэ, янатрыф хы-
сэхэм данэр къауухы, ежь-
хэм япропашнэ-техническэ куль-
турэхэу пчыхъэллыкъое пын-
джыкъхэм ашашаагъэхэр куль-
тивации мы мафэхэм зэрэшы-
хэрэр тльэгъууэ. Джащ фэд,
фирмэу «Прохладненский» зы-
фиорэм икоц хыасуу гектари
107-рэ хъоу гъобгүүм иульыр
«мэнэтгэлэш», зыщуухы-
жыщтэм ежэш щыт. 10ныгъэхъ-
хээль хызызметштэштэштэштэш-
хыззэ ялэр гектар 5418-рэ, къа-
ложыкъэхэр 602-рэ нынэл.

Фермерхэм иухыжьынэу щы-
тэр коц гектар 2284-рэ, къа-
ложыкъэхэр 320-рэ, гектар тэ-
лэхийтэу къауухыгъагъэр цент-
нер 44-рэ. Лэжьыгъэ шхъаэл
иухыжьын апэу фежъагъэхэр
Гъобэкъуаеклэ фермер бэлахъэу,
ренэу зищуухы төрэ Шхъэ-
лэхъо Медин. Коц гектар
225-рэ ил, иухыжьыгъахэр
зыныкъу, гектар пэпч къы-

рихъыжьырэ центнер 50 фэдэз.
— Тилэжьыгъэ хъасэхэр бэ-
гыуагъэх, — elo Мединэ. —
Тэгүүэ икэхүүм а пчагъэм
къыхэхъонэу. Нахь хъэсэ дэ-
гүүхэр къяолэнэх. Комбайнэу
«Лавердэр» тщэфигъякэ, си-
шьэо нахыкъэ Бисльян аш
иоф решэ. Гъэрекло республи-
кэмкэй районнымкэ анахыбэ
къылжы, апээ чылдээр ыбу-
тыгъагъ. Мыги тэ тикоц зэрэ-
лихъяжьыгъэу тигъунэгъоу фаехэм
иоф афишэшт. Лэжьыгъэхэр ком-
байнэм къыкъэзыхъэрээр си-
шьэо нахыжьэу Адамрэ си-
унэхъошт клаэрэ.

Къэуагъэм хъуштэр фермер-
хэм ялээ коц гектар 2284-м
щыщэу непэ ехъулэу гектар
318-рэ нахь зэрэуамыхъыжы-
гъэрэх ары. Къызжэхъырэ гъэнэ-
фагъэ — ошхыр зэпымыуж. Ау
ащ изакъо. Перьюхуу ин-
хэм ашыц комбайнэхэр зэрэ-
мыэхэр, зэрэмыгъотьхэр, мэ-
фэ ошоу къыхэхъэрэм губ-
гъом ихъанхэ амал ямызээ
уахътэр зэрэлэхъэрэ. Зыщы-
гүүгъхъэрээр комбайнэ зиэхэм
ялоштэн заухыкъэ, ахэр къа-
делэнхэр ары. Арильэс къэс
зэрэхъуэрэ. Ау ахэри ошхыр
еъзэхъох, хыныгъор къыхэхъ-
хэлхээ мэхъу. Уахътэр зы чылдэ-
гъетырэ, къуажэхэрэ. Лэжьыгъэу
губгүүм ильым чынагъэу фэ-
хъурэм хэхъо. Аришь, иофы-
мийгъэ къыфэгъотьгъэн фае.

 АДЫГЭ УСАКЮУ БЭРЭТЭРЭ ХЬАМИДЭ КЬЫЗЫХҮҮГҮЭР ИЛЬЭС 85-рэ МЭХЬУ

ЫПСЭ ЗЫГУИЛХҮАГҮЭР ИОРЭД

Я 50-рэ ильэсхэм творческэ кючлакхэу адыгэ литератуурэ лызыгъэкютэштхэу, лэпк гупшияэр зытэштхэр, зэчий дахэкІ Тхъэр къызэтгэхэу ыкИи ар къызэузыхынышь, къэзгэшьыкъэжыщ ныбжы- клахэр къыкъоцыгъэх, тхаклохэм ясатырэ къыхууцагъэх. Ахэм ашынгъ Ахэм ашынгъ Бэрэтэрэ Хьамидэ.

Теуцожь районым ит къуаджэу Къэзэнкъуае (хычэг хуугъэ) бэдээгъум и 9-м, 1931-рэ ильэсүм Хьамидэ къыщыхууцагъу. Еджэнры икласуу, гупшияэр сэнэм хэзагъэу къетдэжыгъ, локлэ-шыкіе дахи, нэмькі шеншишүхэри уехьопсэнэу Бэрэтэрэ Хьамидэ хэлтийгэх. Гурьыт еджаплэр тыжын медаль кэлэхэдэжкуу иоф шыгъагъу, Москвадэт къералыгъо университетэу М.В. Ломоносовым ицээзыхырэем чахьи, журналистикамкэ ифакультет къуухыгъ. Ильэситло (1958 — 1960-рэ

ильэсхэм) театре искуствамкэ Къералыгъо университетэу А. В. Луначарскэм ицээзыхырэем Адыгэ студиес къыщизэуахыгъэм щыргъеджагъа. Аш ыужым хэкум къызээжьи, гъэзтхэу «Социалистическая Адыгей», «Адыгейская правда», краим къыщидэкъу «Советская Кубань» зыфиохэрэм иоф ашигъагъ, МГУ-м журналистикимкэ иаспирантурэ къуухыгъ. 1969-рэ ильэсүм тарих шэнгэхэмкэ кандидат хуугъэ. Аш къыщегъажагъу Пышээ мэкъумэш институтын общественне шленгэг-

хэмкэ икафедрэ икелэгэдэжэ шхъяаэу, идоцентзу, ипащэу иоф шыгъагъ. 1985-рэ ильэсүм къыщыублагъэу Адыгэ къэралыгъо университетын хэгъэту тарихымкэ икафедрэ идоцентзу, ипрофессорэу опсэуфе лэжьагъэ.

Бэрэтэрэ Хьамидэ ежь иусэ мекъэ хэхыгъэкъэ адигэ поэзием къыхэхагъ ыкли аш пытэу хэуцуагъ. Итторческэ амалхэр зэрэлзэшхэр мыгъуашу усэкэ шэпхээ гъэшгэхонхэр ыгъефедэштэгъ. Апэрэу жанрэе сонетыр адыгэ поэзием къыхильхагъ, чыпэхэхыгъи фишыгъ.

Адыгабзэки ирьисибзэки Бэрэтэрэ Хьамидэ итхыльыбэ Мыеекъуали Москвадэ къащыдэкъи гъэх. Иапэрэ тхыльэу «Нэфиль» зыфиоу усэхэр, поэмэхэр зыдэхтэр 1957-рэ ильэсүм къыдэкъыгъ. Аш къыкъелтыкъуагъэх «Гъэтхэпэ пасаль», «Тыгъэнэбзый», «Мэфэкі», нэмькіхэри — тхыль 17-рэ.

Хьамидэ иусэхэмрэ ипоэмэхэмрэ зыдэхтэр «Исламей», «Камень не плачет», «Твой добрый друг» зыфиохэрэ, нэмькіхэри къыдэкъи гъэх. Драматургическое тхыгъэхэри илэх, ахэр дэтхэу «Пъесэхэр» зыфиорэр шхъяфэу къыхиутыгъ.

Зэдээкъын тофышихохэри

ыпшэх ифагъэх. Урыс тхаклохэм ашынхэм япроизведенниехэр, Коста Хетагуровым, К. Кулиевым, Кышшэко Алим ятхыгъэхэр адигабзэки зэридээгъэх. Ау а зэкэми анах къащырэр Шота Руставели ипоэмэ инэу «**Витязь в тигровой шкуре**» зыфиоу адигабзэм ригъэкульгъэр ары.

Бэрэтэрэ Хьамидэ усэклилирикъыгъ. Ипоэзие ляпсэу илэр гъэшэ шулыгъэгъэр ары.

**Шагъо згъэхъагъэп, ау ёызэнгъэм
Лытэу фэсшыгъэр хэль сиорэд.**

Гур фэхъалэлэу шулыгъуныгъэм

Фэстхыгъэ тээкур цыфхэм ясэт, — elo усаклом. Гъашэм ижыкъащ кэдэдэули сидигъу, зэхишэу, ёызэнгъэм ыгъэрэзэу, игупшияэрэдэгъэ аш дэлбэакъоштэгъ Бэрэтэрэ Хьамидэ. Ыпшэ зэфэдэу икъуаджи, ипсыхуу, икъоджэгъу, иныбджэгъу, атыригуащэу, «Цыфы» зыцээм зэфэдэу фэзафэу, иорэд ыпшэ хэльэу ёыгъагъ. Фэшыицэхэти, фэхъалэлти, усэнным. Охьтабэм, ильэс 40 лэпэ-цыпэм, аш ыгучэ иусэ макъэ щыпсихыгъ: ымакъи ютыгъэ, ыгүи зэхүүгъ, игүүши нафэ, лэпштэ заф. Ыпшэкэ къы-

зэрэсчагъэу, тхыльыбэ — 30 фэдиз къыдигъэкъыгъ, ау ахэм уасэ къязытырэр пкыре шьюрэ зэрэлэм изакъон, **ежь усаклом ыпсэ ифабэ зэрхэгткүхъагъэр ары.**

Бэрэтэрэ Хьамидэ игъашээрэ ишагъэрэ зэбгъашмэ, имафэ пэгч зэримыгъэхъауягъэр, исыхыат пэгч гупшияэрэсэхэз зэрэушшэгъэхэр итторчествэ къеушыхыаты. Гукэ, псэкэлэ усаклом мы дунашхом зэрэхэтыгъэм ишысэ иных аш иусэ сатырэ зэфэшхъафыбэ. Иадыгабзэ къабзэу егъэбэрэзэ, игупшиясэшь, чынэу мэчэрэзы. Илэх Хьамидэ усэ ин льешхэр, нахь зэкэдзагъэхэр, сонетхэр, сатырплыхэр ыкли сатыритуухэр — ахэр зэкэ купки ушагъэх. Зыфыщиэрэ ышшэу псэугъэ адигэ усэ-орэ цээрилоу Бэрэтэрэ Хьамидэ, адигэ поэтическэ усэ-орэд гупшияэр дахэу ылэжьагъ, ригъэкульгъ. Усаклом шхъяфитэу, гу къабзэу тетыгъ мы дунаим, хэтигъ ёызэнгъэм, цыфхэм, льэпкъын, лэлэжүкъэхэм атай зыфэулэгъ, льэгьшошум руялэжжынхэм, адигэр бэгъашэ хууным, цыфыгъэр ныбжырэу мы чын ёызэнгъын фэягъ АР-м инароднэ усаклоу Бэрэтэрэ Хьамидэ.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Усэхэр

Шу сэлъэгъу

Шу сэлъэгъу сэ хэгъэгур, ау гупсаагъэр згъэбьракърэп: Бъэр къизгъэшшрэп, сэлтрэп макъэр, Сакъэу сэлкү шырыт гъогур. Чыгоу сянэм икъэгъагъи, Ишэхъуалы спсэ ахэль, Сфэукъоцмэ идэхагъэ Хэзгъэхъоноир сигохэль. Ау ерэл гум а морадыр, Сиорэди хэрэмийт: Сыфэяхэп зы бъэрэди, Щитхуу лыем сылымыл! Сырлыгъэшь — сифэшшүшэ, Сфэгукъэгъушь — зэхешшык: Сицыкъаагъэп гуапллы, дышни Сэ шутынэу нэпэмийк! Сыд ешшэна тижын фыжым? Муулььими, гъучын бзыгъ... Сэ хэгъэгоу сзынчишым Сыщээфэ сыгу етыгъ. Ар слотэним сифэсакъими, Сишилкъаагъэ зимихъожь: Сэ шулыгъур згъэбьракърэп, Ар сишишшэ къыхэрэш!

Сыгум ущыш

Псынешхьо къабзэр нэпкъым къеубээ, Бзыум э орэдэр ццельм щагъадж; Сынэгум кэлкэрэп сэ си Псэкъупсэ, Спсэ зыхэтлагъэр къыгосы къуадж. Чыгы зэлэгъумэ гъэтэхжы шъабэр Къафэсакъилюу къахэлүшъаш, Нэф къызэрэшшэу, шланэу ашуабэ, Тицыф пэртимэ макъэр зэршь. Бэрчтэй нэгую сичиле гупсэм Игубгъэ инхэм чыжьэу зэрэш, Псы къэрго лашур тэти Псэкъупсэ Гъэбэжкуу хъасэм къыфаргъащ. Иофын щыбланэу дэсхэр нэкъуакъоу, Хъярим щычэфыр Къэзэнкъуай, Шулыгъур орэдкыи чаны амакъэ, Пшьешшэ дэхабэм къуаджэр рыбай... Сичиле класуу спсэм игушуагъоу Кэлэгъу ильэсхэм ягууцэйж,

Сицылэнгъэ гъэшшэны жуагъоу
Ущышфэнэфэу сыгум ущыш.

Сиклэсэ чыплэм

Тыдэ сывэкъуи Сэ сымыгъупшэу, Сишулъэгъуплэр Сиклэсэ чыпл, Сыгум имылъеу, Сыгум къэмкъуэу Зы мэфэ закъуи Къысфыхэмкъи... Уцышхъэ шынэм Бъэкъэ сыхэлъеу, Жъоого зырызхэр Къысэнэклэоу, Гъэмэфэ чээрэ Гъэхъунэ чыжъэм Сэ шы лэхъогъум Сыщылтэгъи: Бэл синьбжыгъэр — Лъэбэр чым нэсэу Плэлум идзагъэр Шхончыр зголыгъ... Уцы шхъэлэгъэр Бъялам къынэрэр Зэлэгъэзыхъээ Кэим сихъагъэу, Щэмэдкы цашом Жэшлур хэзгъэшээ, Аргъэн пыгъгъэр Щызгъэйлъыгъ. Чыпэр нэгушъом Къенэпшъуау, Мэз пырлыцури Тесыупкыгъ, Чыкъэм фэшшүшэу Цыфмэ сахэтэу Пэнэлэ шхъандэр Сэ хэстлкъыгъ... Алеу сэ иофым Сэ зыщесагъэр Сызщаплугъэр Сигулсэ чыгу, Гум ишлүлэгъоу, Гум ишлүлэпэу, Спсэм идэхаплэр Сиклэсэ чыпл!

Цыф миным сыригъус

Сэ сигугъэ Лъэлэсэ минэу зысфегоощи, Лъэгъо миным Сигъогупэ пхырысэщи. Нэбрэг минхэм Афэсэхы зы шулыгъэгъур, Нэбрэг минхэм Ашлонгъом сыкъылъэхъу. А зэлстэуми гугъэу тилэр зэтэрэфи, А зы гугъэр гъэшэ тигъэу тфэрэнэфи, Сэ сэшлапэ, Цыф миным ихъопсагъо Къыпеланэп, Къытектонэп зы ёынагъо! Сэ сигугъэ лъэлэс минэу зэбгъэрэчы, А зы ляпсээм, А зы хъярим сферолохъи, Лъэгъо миним сигъогупэ къапхырэхъи, Ау сигашэ а зы жуагъом Шур фелэжь.

Ощ пай

Цыфыр, о цыфыр, Чэц лъэпэнэфи, Гъэтхэпэ псыхом иоры чэфи, Къимэфэ мэзым ипхъэшхъэ джэфи, Цыфыр, о цыфыр, Зэкэ ощ пай, Чылъэ гушуагъор о уунаай. Бзыум ытамэ шууеу зэкишими, Чэцим нэутхэу шыкъэр къэшьими Гъэшшэн гумэкъир сэ хэсэшьыкы, Гъашшэн ымакъэ сыгум къеджыкы. Цыфыр, о цыфыр, Гъашшэн идахэр, Тыгъэм игъогоу огум ильагэр, Псы зыгъэшшур,

Жыы къэрго ляплэр, Цыфыр, о цыфыр, Зэкэ ощ пай, Чыгум ыкъуачэ о уунаай.

Куушхъэми сяялышш, Шхъащэ къылфашы, Жуагъоми сяджэш, Уикло зэхашэ, Охьтэ гъунэнчээм ипчэ лохы, Гухэлты чыжъэм гур пэогъохы...

Сашэ сэ, цыфыр, Къини улокэ, Мыхъом къылуэу плъашхьи къыхэкы, Ау зэлпьючы, Къинир ощечы, Хъолсэгъо нэфым, цыфыр, уеэты, ыэшшэ мыйфэр гугъэм къууеты.

Синьбжыкъэгъум сэ сишулъэгъум Лъяньо гум фиши усигъэшш, Ау сэц нэмыкъим гъатхэм ууки, Гъашшэн игъогум удыхеягъ.

Ощ нэпэмийкым сэри сиукли, Пчыкъэм имашо бгъэм къыридзагъ, Ау ныбжыкъэгъум сиыгъэ гукъэгъур Зымэфэ закъуи сиымыгъупшагъ.

Аш къысхицхагъэу гушюо хыягъэр Гъусэу джы сиэм сэ дэсэгэш, — Хэти кэлэгъум щишилрэ шулыгъэгъум Ипсэшшур гээрэхъэшш!

Усымыльэгъумэ тигъэр мэклиас, О ускумыгъумэ сиэл щылакэ... Усцыгъупшэним сиылты шхъакъэ, Ощ нэпэмийкъир гум имыкъас. О зым нэмыкъы семыгупшыс, Зышхъарезгъэхы сиоцгъо шхъакъэ. Сызэхшыкъба, сиэл щылакэ, Шу усэлэгъукэ сицкэ сымыс?

Усэхэр**Сята иун**

«Сыдэу, унэжьыр, унэгу мэзаха, Сыкъэмшэжьэу непэ кысцэхьу. Сята иун мэр, кызэхэоха, Псынэу дэтыгъэм сэри сылъэхьу».

«Укъесэшэжьы, ау епль кысашаагъэм, Бгъэнэу стелыгъэр зэпкырахьгъ. Ильэс пчагъэм набгъу зэшшуагъэм Хэсигъэ бзыухэми сыкъабынагь. Псыр кыдащагъэу псынэр сэигъэ, Мэшложы стырыр щэблэ унэжьым. Щыкъагъэ сиэл, джыри сэгугъэ, Ау гум ифэбагъэ дэльэп хэлэжьим. Ори укъекшохь хакъэу, окложы, Уишкэ машор ренэу еугъэу. Онджехы машор зэкъемынэжьэу, Сэри джэнхыкъор джы сшокъосэжьы».

Жъыгъор сиузэу гъашэр лъэкъуатэ, Онджехы клоагъэм пшишэр хэкъуадэ.

Мылькум иузы цыфхэр дехыхыжыхы, Тикъоджэ унэхэр нэкъы мэхъужыхы»

«Сыд кыюснона, сята иун! Сисабыгъом ыльэлэе ун. Кьогъупэ пэпчы сыгу щычэнагь, О уигумэки сыкъыхэнагь. Щырым зеэтишь, бгъэнэр ебгынэ Гугъэм ыыгъэу огум еклюжы. Къешэрэ бгъэжьым ынэхэр чаных, Набгъом пэчайжьэу чым кытефэжьы. Джаш фэдэу цыфхэр непэ мэлсэух, Гугъэм ыыгъхэу гъогум техъажыхы. Гъашэр зэфэдэп, бэ къадэмыхъурэр, Гугъэм нэмисхэу зэп кьефэхыжьэр. О уагъашонэу бэ гумэкъыгъэр, Кынфэкъожынхэу бэ агъэпсигъэр. Гъашэр гухэкъэр джы непэ кэлкы, Джары унэжхэр зыкъэхъурэр нэкъы»

Ушъхагъу

Бгъотыгъэу ола, ем иэзэгъоу, Дунаим тетыр о къэбгъотыгъэу?

Цыфым гукъаор имыэжьынэу, Нэпс щыугъэр римгъэхыжьынэу.

Зэфэдэу постэуми амал афэхъунэу. Мылькум щыкъагы ямыэжьынэу?

Оша ригъэкъуи цыф ىэсэжьыгъэу, Хяуими удела ар пшошы хуугъэу?

Уахтэм огуга ар фырикъунэу, Хяуими гупшица аш тесэжьынэу?

Унэ щыришьоу гъашэм ухэхьэ, йагъэу ашыгъэр үгъом зэрхээ.

Енэгүягъо «ушъхагъу» бгъотыгъэр, Сыд фэдэ узи ىэзэгъу фэпшыгъэр.

Тэ щыэх адэ, Къэншыа Сибокъи, Генералиссимусэу Алэджы ыкъуи?

Тшээз, емыкъор пцы тыусыгъа, Ахэр тимиэхэу зыдгъэлэшыгъа?

Амал ялагъэба тамгэцыкъунэу, Тамыгъэ закъо кыагъэнэжьынэу?

Тыркум имаршал, Шам илъыхъужь, Хэт ылэжьыгъа лъэпкыим ишэж?

Лэшэгъу пчагъэ тызэмамлюкым, Тыкъэнэжьыгъа къэтыхэу блыпкыим?

Хяуими чылапхъэу аш кыагъэнагъэр, Кыыхэмкынэу агъэбылтыгъа?

Лъэтегъэуцом, къамэр тэпхъуатэ, Адрэм къэлэмыр тхыдэм хегъуатэ.

Тызыгъугъынэу тара нахь лъэшыр? Пшхъэ епэсигъэу уилэр гъэлъэши!

Сэри, сильэпкы тыхъугь упчэ закъэ, Аш нахь хэмийлэу тэхьу тхамыкъэ! Уемыгъэзигъэу, уемыфыжагъэу, Сыд къэбгъотына непэ ушъхагъоу?

Бэрэ**Мэхъу****сегупшисэу**

Бэрэ мэхъу сегупшисэу:
Хэта эиши сешэсигъэр?
Хяуими гъашэр сүүхыгъэу
Сила чыплэ сфишхэхыгъэу?
Сигухэлли сиупшиси,
Зэнэмисхэу гъунэм нэсэ.

Зэо шьофым щыфэхыгъэу
Сята чыгум хэкъоджэхы.
Хымэ хасэм хэкъухагъэу
Икъэгъагъэу кыхэхкыжьы,
Ау лэжыгъэ щыуахыжьэр,
Икъэгъагы щыпачыжьэр.

Сянэ къудажэм ыпсэ хуугъэу
Дэль къэхальэм ахыжыгъэу.
Джы къэгъагъэу ар къэкъижьы,
Къоджэ чыгур егъэлжьы.
Егъедахэх бэнэу дэльхэр,
Кынфэрэзэх пэгъунэгъухэр.

Ау дунаир зыхъожьыгъэм,
Ишыкъагы чыгу хэхьгъэ?
Псэ хэмитэу дахыжьыгъэм,
Тури зыба зыдахыштыр?
Джарэу щытэ тичыгъужы,
Тахыжьыныр нахь тэштэжы.

Сигухэлъ**сыкъэмыхъэу**

Сигухэлъ сыкъэмыхъэу
Уахтэм бэрэ сиулагъ.
Есхыжьагъэри сфишмыхъэу,
Гъогум бэрэ ситенаагь.
Юшхъэмафэ сышхъарэхъэ,
Мы дунаир къэсэлпыхъэ.

Шалхъэр тыди ахэшлагъэу,

Сльэгъурэ постэури зэгъэфагъэ.

Жыыбгъэм гъашэр ыуджэгъоу,

Шхъухъэр тыди щызэрхээ.

Мэз шхъапэм шхъархагъэу

Пкъашэр гызыгъэ огум рехъэ.

Шьофы нэкъым ихъажыгъэу,

Чыгу шхъашьор епхъэнкыжьы.

Зэрихъагъэр шхъухъэшлагъэу

Бжыхъэ ощхым ретхъакыжьы.

Шхъор епкы шхъом хэхъагъэм,

Улъыхъун имыщыкъагъэу.

Жыыбгъэм цыфыр рихыжьагъэу

Ит ошьогум щыгъощаагъэу.

Гъуни нэпкы имылахъэу,

Нэмисыщтэ зэтыхъах.

Ежэ псэупэу кынфынагъэр

Хымэ хуугъэу ельэгъужы.

Тхъапэр тхъапэм елушашъэ:
«Сыпзыштэп сыхьюу пкъашэ.
Тыгъэбзим сыкъыдешэу,
Гээтхэ пасэу схышт сиғашэ.
Ощхым чыгур ыгъэшокъэу,
Гъатхэм уцыр щыгушукъэу.
Чыг шхъапэр фээзгъэнапэу,
Схышт сиғашэ симыгъапэу».

Тыгъэм чыгур егъэгъушы,
Іэпсэу кэтир елыхыжьы.
Чыги лъапсэр мэгүшушыжьы.
Пкъашэ закъо кылпэнэжьы.
Чэфынчьеу бжыхъэ ощхыр
Комэ джашом ечъэхыжьы.
Тхъэпэ закъоу кылпэнагъэр
Ылсэ маҳэу кылпэзыхы.

Тхъэпэ гуугъэр жым зэрхээ,
Бжыхъэ ощхыр нэпсэу ехы.
Жым ىкъэзэу ефхъижьмэ,
Лъэхъу тхъапэр зыдфэштэм.

Мыл пэкъихъэр сэ ихыгъэу
Унэ къуапэм кылпэшэи.
Щылэ мазэм ыгъэчыгъэу,
Іэпэ чыызэр кылпэшэи.

Тиблэкъигъэ гум хэмизэу,
Тиильэсхэр зэкъэлэхъэр.
Тыгъэ бзыир ипшынабзэу
Щылэ мазэм гыбзэ къело.

Къэсэжьыгъэу гъатхэр тыгъэу
Мылы цылпэм пэтыхъажьы.
Мэшло тэлэу хэтыхъажьэу,
Гъоткло-гъуатклоу егъэткүжьы.

Чыхлан фыжыр ыштэжьыгъэу,
Чыыэм пщэсэу зэтихъажьы.
Мыл ткүжьыгъэр чым екъугъэу,
Уцы шхъантэу кыхэхкъэжьы.

* * *

Зэхахышт!
Плоу,
Алэ уишъэу умыкуу.
Зыми зэхихыштэп!
Зэхахыштэп!
Плоу,
Зи умылоу ущымыт.
Ауж укынштэ!
Куп уахэмсэ,
Тыс зылпыхъхи,
Егупши сиальэ.
Гум имылпир
Нэм ыльэгъурэ!
Нэм ыльэгъурэ
Гум кышхъапэ.
Дышээ бзыю
Огум итым,
Укъэнцэу зымыщэй.
Бзыу цыкълоу
Щагум дэтэм
Унэсъштэ зыфэштэ.
Зымгъэшхъоу,
Уахтэм диштэу
Псынкълоу зыгъэсэс!
Хэт ыуагъэу
Сыдэу хъункы,
Зи умылоу ущымы!

Абгынэгъэ**Кэир**

Огум жуагъохэр ипхъагъэу
Хым исыдхэм къахэфагъэу,

Гъукъэлі Нурбый

Нэпкыым пщэсир ефхъигъэу
Псым ышхъашо егъэхьые.
А хы үшъор зэлъалыгъэу
Чыгуги огуи зэгъэфагъэу,
Хъоуи кэий щылэжыгъэу
Къалотэжы лъэпкэ дэсигъэу.
Лыгъэм лыгъэр ильэгапэу
Къэмэ ылшъэр агъэлпэу,
Ясабийхэр агъэтэджмэ
Хъоур шхончым зэпигъаджэу.
Мэзи, чыги, кэй псэупли
Язэфэдэу тхъэлъялпэу.
Шуашэу ялэр агъашаагъоу,
Бэмэ шапхъэ афэхъугъэу.

Зэ зэошхоу къафэкъуагъэм,
Цыкъли ини кылэтигъэ.
Шым ешэсхи улэшыгъэу,
Дэсир зэкэ дэкъыжьыгъэ.

Къушхъэ шыгоу къагъэнагъэм
Зэллэлтихъэ кэй бгынагъэр.
Жъогъобынэу кэгъэнагъэм
Къегъэгъунэ кылдэнаагъэр.
Темир жыбыгъэм къылтэсигъэ
Кэй гүхэкъир зэлъекъухъэ.
Тыгъэм пщэсэу къытэхъагъэм
Чыгум шункъир къытырельхъэ.
Джы псэупли агъынагъэр,
Хымэ нэлкыим рагъэкъужьы.
Огоу, чыгуу къыщанагъэр,
Ежэ техакъом егошыжьы.
Хъун-мыхъуни зэтыхъахы,
Кэй бгынагъэр зэпкырахы.
Джы къэгъагъэу къэнэжьыгъэм
Шхъашэ фешы дэкъыжьыгъэм.

Осэпсыцэу ипхъыхъагъэр
Тыгъэбзыеу зэкъэнагъэр,
Машло куласэу зэкъэнэжьэу
Нэм кэджаго мыкъодыжьэу.

Зэрэшыт а кэир зэгъэфагъэу
Нэр пэлхээдэу идэхагъэ.
Псэ зыпты аш дэллэгъоштэп
Зыми ылэ къылэштэп.
Пым хэти зыдигъапцэу
Пчы ылтигъэр ехы папцэу.
Цэ имылэу къэнэжьыгъэу,
Щыт псэупли бгынэжьыгъэу.
Тыгъужь уцэу къагъэкъигъэм
Ичылапхъэ жым зэрхээ.
Ишхъээ пльыжьэу раупкыгъэм
Ымэ кэир зэлъекъухъэ.

Мэшло лыгъэу къанэсигъэр,
Бэ аджалэу зыфхъугъэр.
Шым ешэсхи къэнэжьыгъэр,
Хымэ чыгум екъужьыгъэх.

А посупэл джы дэхъагъэм
Ыгу зэлъештэ гумэкъигъом.
Зыми ыцэ къыгъэнагъэр
Икъэхалы зи тетхагъэп.
Чэши мафи зэпымыу
Лугъом ымэ къыомыу.
Мэкъэ шъэфыр щызэрихъэу
Жыыбгъэр къепцэ узэрихъэу.
Огу нэкъир щыт гомылоу
Чыгу стыгъэм зи ымылоу.
Гъашэр макло зэкъэлпыхълоу,
Зэблихъугъэу чыр емыкълоу.
Ау аш лъэпкъэу дэкъыжьыгъэм
Къыгъээжъэрэп кэгъожьыгъэу.

Зэтенагъэу жыр хылжэхъэрэп,
Гур гумэкъим къыхэхъыжъэрэп.
Щыт а кэир бгынэжьыгъэу,
Дэсир зэкэ дэкъыжьыгъэу.

